

Prøver af Albrecht Blocks Meddelelser.

(Fortsættelse.)

Hør.

Hørren vil dyrkes i en kraftfuld, noget sandet Leersjord, som vel slipper det overflødige Vand, men holder paa Fugtigheden, og i et Clima; der er mere kjøligt, end heedt.

Brakmarken i 3die Aar fra Gjødskning er i Almindelighed den Plads, man anviser Hørren, hvilken da benævnes ved sildig, og især dyrkes for Garnets Skyld. Dens Udsæd finder Sted i den sidste Halvdeel af Mai Maaned, da man antager, at en tidligere Saaening i denne Jord ikke vilde fuldkommen lykkes, formedelst Jordsmonnets mindre Kraft.

Den tidlige Hør dyrkes i anden Omgang efter Gjødskning efter behakkede Frugter, eller gjødsket Vintersæd. Der gives og Egne, hvor man giver Hørren en frisk Gjødskning, eller dyrker den efter en Faarefoldning. Udsæden paa saa kraftige Marker maa da stee tidlig om Foraaret, da Hørren ellers, naar Vegetationen, som f. Ex. i sidste Deel af Mai Maaned, er paa det høieste, voxer for hurtig, og vilde give slet og for mørkt Garn. I Henseende til Frøforret, er det tidlige og sildige eet Slags, som Saaetiden giver Benævnelsen.

Allmindeligviis lader man Vintersæd følge efter Hør, og Høsten er vel sædvanlig fri for Ukrudt; imidlertid faaer man dog et betydelig ringere Udbytte, end efter en Sommerbrak. Er Jordsmonnet passende for Hvede, lykkes denne meget sikkrere end Rugen efter Hør.

Man har hidtil været af den Mening, at Hørrønnen berøvede Ageren en stor Deel af dens Kraft; jeg skulde derimod formene, at den i sin tun meget korte Livsperiode er mindre udtærende end en Sommerbraksfrugt. Aarsagen hvorfor Vintersæd mindre lykkes efter sildig saaet og sildig høstet Hør, ligger ikke i dennes umiddelbare Kraftberøvelse alene, men maa meget mere tilskrives den mekaniske Tilstand, i hvilken den efterlader Jorden; denne bliver for løs, for udtørret, og overhovedet ikke ekket til Vintersæd i tørre Aaringer.

Efter tidlig Hør, som høstes for det meste i Midten af Juni, lykkes derimod den følgende Vintersæd, da Tiden rækker til at behandle Jorden, som imidlertid kan sætte sig og samle Fugtighed. Efter sildig Hør derimod lykkes Vaarsæden, og giver en sikkrere og hoiere Indtægt, end om Jorden, istedetfor Hørrønnen, havde baaret Havre eller Byg. — Det er sikkrere at saae Hør i gammel Muld, end i frisk Gjødning. Da den tun har en svag Pælerod, hvis Trævlerodder ligge i Jordens Overflade, er det naturligt, at den, hvor Jordsmonnet er tilstrækkelig bindende og vandholdigt, maa mislykkes, naar der

i dens korte Vøretid indfalder Torke, og Jorden ud-
torres under Væleroden. Man maa derfor ved at
faae Hør i det Store tage Hensyn hertil. Uagtet
nu Hørren lykkes bedst i nybrudt Jord eller efter
fleeraarig Græsbenyttelse, naar Jorden har været
udlagt med Klevet i Krafttilstand, maa man dog
betænke, at enhver anden Sæd, især Vinterrug,
vilde netop her give en endnu sikkrere Høst end
Hørren.

Skal den lykkes, kræver den især, fremfor de
fleste Sædarter, et aldeles reent Jordsmon. Dyrkes
den efter en Sædart, eller i en Mark, der flere Aar
har baaret Klevet, behøver Jorden at behandles 3
Gange i første Tilfælde, og 4 Gange i sidste. Om
Efteraaret brydes Jorden og harves skarpt om For-
aaret, førend man giver Vendefuren, ligesom det
overhovedet ved Hordyrkning maa være en Regel
at fremlocke og tilintetgjøre Ukrudet ved skarp Harv-
ning mellem Pløiningerne.

Frøet maa komme overlig i Jorden og fordeles
lige; for Saaeningen gives fra 2 til 4 Tint, og
efter Saaeningen fra 3 til 4. Den omhyggeligste
Fordeling af Frøet bevirkes ved at Saaemanden,
om Ugeren end er nok saa smal, bruger 2 Saa-
gange, og 3, om den er over 6 Fod bred*).

*) Ved en anden Leilighed forklarer Block, som anbefaler
smalle Ugre, dette saaledes: Man besaaer den halve Uger
ved at gaac opad Ugerfuren paa den ene Side, og den
anden Halve ved at gaac ned ad Ugerfuren paa den an-

Til fint Garn faaes 20 til 24 Mæser pro Morgen*), men dyrkes Horren især for Frøets Skyld er 12 til 16 tilstrækkelig. Erfaring har beviist, at det er skadeligt for Horren at behandle Jorden vaad, ligesom det heller ikke er godt at lade Jorden ligge længe inden den bliver besaaet; kan der ploies og faaes paa een Dag, har dette altid havt den bedste Folge.

At veye Udsæd er især med Høfrø fordeelagtigt, om end ikke, naar det Behørigt iagttages, absolut nødvendigt. Blandt alle Frugter har Horren den korteste Periode paa Marken, dens Rødder gaae ikke i Dybden, den behøver fugtig Jord, varme Nætter, den frugtbringende Dug o. s. v., hvad Under da, at indtræffende Tørke og ugunstigt Veirlig i en kort

den Side. Fra Nyggen faaer den da den 3die Fordeling over det Hele.

*) Det bemærkes, at Bloek bruger det nu i Schlessien indførte preussiske Maal og Vægt. I Henseende til Vægten, da gaaer der circa 93 Pbd. dansk velveiet paa 100 Pbd. preussisk. Men om Maalet er her, som paa nogle Steeder, hvor 1 Morgen Land er lidet over $\frac{1}{2}$ Td. Pbd. dansk geometrisk, eller et Stykke Land paa 120 Kvadratrøder,

1 Mæse = $\frac{1}{18}$ af en dansk Td. og

1 Scheffel = $3\frac{1}{2}$ Skp.

er mig ikke tilfulde bekjendt. Da Bloek imidlertid angiver en preussisk Scheffel Kartofler at veie 100 Pbd., og vi vide, at 1 Td. Kartofler veier 240 Pbd. dansk, saa kan en preussisk Scheffel beregnes i dansk Maal omtrent som meldt.

Dvers.

Tid standser dens Væxt og end mere forforter dens Periode. Hørrer bliver kort, Garnet mindre godt og Frøet for tidlig, og altsaa ufuldkommen, modent. Bruges nu dette Frø næste Aar og maaskee paa et for Hørrer ikke fuldkommen passende Jordsmøn, fremkomme ufuldkomne Planter, der endnu vanskeliggere modstaae ugunstige Omstændigheder, end de, der ere fremkomne efter udsøgt Frø. Ligeledes kan Frøet ogsaa forekomme os fuldkommen modent, men hvorvel det har Evne til at udbrede og forplante sig næste Aar, ville vi dog aldrig her faae den Høst-Indtægt, som vi, under ellers lige Omstændigheder, kunne vinde efter Frø, der i 2 til 3 Aar har ligget til Tørring og i den Tid har kunnet stille sig ved sine vandagtige Dele. Frøet opbevares bedst i sine Kapsler paa et luftigt Sted, indtil det henimod Saaetiden kan blive aftærsket. Saa vel det aftærskede Frø, der opbevares tyndt udbredt og ofte omrøres, som og det i Kapslerne, svinder i 2 Aar fra 10 til 12 p. C.; dog kan Udtørringen tilveiebringes inden et Aar i varme Stuer, hvor Frøet ofte omrøres. Dyrkes Hørrer især for Garnets Skyld, rustes den for den bliver moden, naar de underste smaa Blade begynde at gulne; i denne Tilstand ere Kapslerne endnu grønne og Frøet hvidt og aldeles umodent; saaledes faaer man det bedste og fineste Garn, men ufuldkomment Frø, der vel paa den Tid Hørrer forlader Marken, har faaet sin rødbrune Farve, men indeholder kun saamegen Kraft, at den netop

kummerlig kan forplante sig. Det Fortrin, det fremmede Frø, som fra Riga, Windau og andre Steder, har, foruden at det er avlet i passende Jordbund og Klima, bestaaer fornemmelig i, at det er blevet fuldkommen modent, thi paa disse Steder dyrker man især Hør for Frøets Skyld, som i disse Egne udgjør en vigtig Handelsartikkel.

Hør udfordrer saaledes, for at lykkes, ikke alene god Cultur og dyrist Gjødning, men ogsaa en mere kjølig, end varm Egn, et Jordsmon, som er mere bindende, end porøs, dog lykkes den endnu bedst i Plante-Muld, og paa Agre, som i længere Tid have nydt Ro for Ploven. Hvor disse Betingelser finde Sted, der kan man, med den tilbørlige Omhu, ikke alene høste god Hør, men og med stor Fordeel avle Frø. Finde derimod disse Betingelser ikke Sted, gjør man bedre i, ikke at avle Hør i det Store. Af anførte Misligheder ved Hørdyrkning vil og skjønnes, at den er i det Hele usikker, hvorfor man og kun kan gjøre Regning paa 2de gode Høstaar af 5.

Den Hør, der dyrkes for Frøets Skyld, rustes naar Kapslerne have naaet deres fuldkomne Modenhed uden at springe op. Garnhørrer, saavelsom Frøhørrer, lægges i tynde Lag paa Ageren og vendes med Rivekastet efter omtrent 6 Dages Forløb; naar den da er gennemveiret, bindes den i Bunder og kjøres i Laden for at afristes eller tørstes. I Henseende til Frøhørrer, da er det dog bedre, isald den er ligelig moden, at binde den strax efter Rist-

ningen, og efter Hørens og Veirligets Beskaffenhed at bedømme, om den strax kan kjøres ind, eller i sammenbunden Tilstand endnu staae nogen Tid paa Marken.

Efter flere Gjennemsnits-Beregninger giver 100 Pd. aftærsket Hør 20 Pd. brudt Hør. En Morgen Land giver 1200 Pd. raa Hør og 240 Pd. brudt Hør. Af 100 Pd. brudt Hør erhoder man reens heglet 25 Pd.
og i Blaar ($\frac{2}{3}$ grov, $\frac{1}{3}$ mellem) 60 —
er 85 Pd.

de manglende 15 Pd. skriver sig fra Bortstøvningen og Affaldet fra Heglingen.

Naar nu en Morgen giver 240 Pd. brudt Hør, saa faaer man:

1) I reenhegler Hør (100 Pd. give 25 Pd.)	60 Pd.
2) I Blaar (100 Pd. give 60 Pd.) . .	144 —
nemlig: grove 96 Pd.	
mellem 48 —	

3) I Affald (paa 100 Pd. taber man 15 Pd.)	36 —
Udgjør pr. Morgen Land anførte 240 Pd.	

Beregnes hoormange Arbeidsdage af Mænd og Koner en Morgen Land med Hør udkræver fra Saaeningen af og til den Dag man erhoder Lærredet, udkommer 96 $\frac{1}{2}$ Arbeidsdage af Mænd og 471 af Koner.

Bemærkninger.

- a) 1 Stk. Garn holder 4 Strænge.
1 Stræng har 60 Bundter.

1 Bundt har 20 Fed, og

1 Fed indeholder 4 Al. schlesisk.

Et Stk. Garn kommer saaledes paa 19,200 Al.

b) I Lærred erhælder man:

1) Af et Stk. Hørgarn . . 5 Al. à $1\frac{1}{2}$ Al. Bredde.

2) Af et Stk. grovt Blaargarn 9 Al. —

3) Af et Stk. mell. Blaargarn 7 Al. —

c) En Morgen Land giver i Lærred:

1) Af 60 Stkr. Hørgarn paa 5 Al. . 300 Al.

2) Af 24 — gr. Blaargarn à 9 Al. 216 —

3) Af 24 — mell. Blaargarn à 7 Al. 168 —

Tilsammen 684 Al.

Heraf seer man hvor betydelige de Arbeider ere, som Høsten af een Morgen Land kræver. Sammenlignes den rene Indtægt af Sæd; og Hørdyrkning, vil den større Eiendomsbesidder, som maa give Dageløn, kun i enkelte lykkelige Tilfælde finde sin Regning ved Hørdyrkningen. Hørrer er imidlertid en prisværdig ædel Plante, thi den foranlediger, at hine ulykkelige Mennesker, som formedelst Svagelighed, eller af Mangel paa anden Fortjeneste, ikke kunne ernære sig, ved dennes Dyrkning finde Livsophold, da en Morgen Land er tilstrækkelig til at forskaffe en heel Familie Arbeide og nødtørftigt Udkomme et heelt Aar igjennem.

Hamp.

Hampen giver en sikker og god Indtægt paa muldrig, kraftig gjødsket Jord, som holder paa Fugl

tigheden. Et varmt Jordsmon, som ligger lavt, men jævnt, og indeholder frugtbart Leer, giver den fuldkomneste Høst. Sædvanligviis anvises dens Plads i Trevangsbruget i Brakmarken, der gjødes stærkt og man tager gjerne Hvede eller Rug efter den, hvor Jorden er enten for bindende eller for vaad; men i Almindelighed lykkes Baarsæd, især Kartoffelen, fortrinligt efter Hamp. Jordsmonnet maa være reent og dybt ploiet, og Jordens Tilstand bestemmer, om man skal ploie 3 eller 4 Gange. Slutningen af April, eller Begyndelsen af Mai er den bedste Saaetid. Kan man allerede Efteraaret isorveien gjødske til Brak eller Styrtesuren er dette det bedste, saavelsom endnu for Vinteren at ploie Bendesuren, isald Marken ikke er fri for Ukrud; Joraarsbehandlingen er ligesom til Hør, kun behøver Jorden ei at harves saa klar. Hamp giver en sikkrere Jndtægt end Hørrn, da man af 5 Aar kan gjøre Regning paa 3 gode. Hanhampen rustes naar den har stovet, og Hunhampen naar det meste Frø er modent. Den bindes i smaa Bunder, der opstilles i Pyramideform, som, naar Frøet paa den udivendige Side er aldeles modent, omsættes, for at Sol og Luft ligeledes kan eftermodne den anden. Den afspidkes eller aflaaes paa et Brædt, som i halv Mandshøide anbringes tværs over Logulvet, hvorefter den bringes til Rødning, som bedst skeer halv i Vandet og halv paa Grønsvær. Saaer Hampen sin rette Plads og Dmgang, kan man

pro Morgen regne 6 Scheffel Trø og 1400 Pund
raa Hamp.

Uf 100 Pd. raa Hamp faaes, efterat det har
gjenneingaaet Brydningen 16 Pd.

3 Affald fra Brydningen 59 —

Vortskovning, samt Tab ved Rødning eller

Blødning 25 —

Tilsammen 100 Pd.

Kartoffer.

Kartoffelen ynder en dybtpløiet, sandblandet
Leerjord, som holder paa Fugtigheden, og et Under-
lag, der lader Vandet synke, samt desforuden en
stærk Gjødskning; gammel Muld giver dog det sik-
reste og største Udbytte. Paa Marker, som ere i
Kraft og god Cultur, lykkes Kartoffelen ogsaa i
2den Omgang af Gjødskning efter Vintersæd, eller
og efter Vaarsæd, som Raps, Raal, Roer o. s. v.;
ja, er blot Culturen god, kommer Kartoffelen godt
frem, saavel paa den stærkeste Leerjord, som den let-
teste Sandjord, naar blot denne ikke er for tor, eller
hiin for vaad. Det kan ikke ofte nok gjentages, at
Anvendelsen af Gjødsningen til en Afgrøde, man er
sikker paa, er en af de første og vigtigste Regler ved
Agerbruget. At gjødske til Urter er usikkert; men
efter gjødskede Kartoffer give de et sikkrere og større
Udbytte. Saaledes giver Rug ligeledes sædvanlig
en større Indtægt af Sæd og Straa efter Kartoffer
eller Urter i 3die Omgang, end i 2den Omgang.

Kartoffelen selv tager vel tiltakke med enhver Plads, man anviser den, men giver dog i nybrudt Jord, eller den, som i nogle Aar ikke har været pløiet, det største Udbytte. Undtagelser herfra finde Sted, naar Jorden er for bindende, fast eller vaad, thi da virker den foregaaende Hvile skadelig for Kartoffelen.

De Kartoffelarter, jeg dyrker, ere:

a) Den lille runde Sukkerkartoffel, som er indvendig gul, har en fin Hud og en behagelig Smag, men er ikke givtig.

b) Den tidlige eller saakaldte Jacobs Kartoffel, som modnes ved Jacobi (d. 25de Juli), har god Smag, hvidt Kjød og en fin, hvid Hud, den bliver stor og stjepper bedre end ovennævnte, og er et kraftigt Næringsmiddel for Mennesker og Dyr.

c) Den saakaldte engelske Kartoffel, som blandt alle Arter udmærker sig derved, at den ikke blomstrer, men kun sætter Blomsterknoppe, som efter nogle Dages Forløb falde af. Dette Slags kræver et kraftigt Jordsmon, men giver det høieste Udbytte af alle mig bekjendte Kartoffler.

d) Endelig dyrker jeg en fjerde Slags, som i Størrelse og Givtighed kommer sidstnævnte nærmest. Dens Blade ere mere lysegrønne, den blomstrer og bærer Frø. Blomsterne ere lyseviolet og dens Ranker udbrede sig paa Jorden i Vidden. Begge disse Sorter ere fortrinlige for Qvæg. Paa mindre god Jord lykkes denne sidste bedst.

I Almindelighed er Kartoffelens gode Smag og Meelholdighed fordetmeste afhængig af Jordsmonnet; ere de avlede i kraftig, stærkgjødsket Jord, indeholde de, i Forhold til deres Vægt, mindre Meel og ere mindre velsmagende. Episekartofler avles derfor bedst i et mere sandet Jordsmon Næret efter Gjødning.

Kartoffelen fordrer en omhyggelig, dyb Cultur, som vi i de fleste Tilfælde kunne forskaffe den ved 3 Bearbejdnings- og Gjødningen nedploies om Efteraaret, om Foraaret harves stærkt og dybpløies, samt atter harves, og til Læggetiden trækkes Læggefuren med Kartoffelploven. Dog er det bedre, ifald man kan give Styrtefuren saa tidlig om Efteraaret, at Marken endnu kan dybpløies inden Vinteren, om Foraaret bruges da kun Harven, og Redskaber, som kunne omrøre Jordsmonnet samt give Læggefuren. Denne Maade letter betydelig Lægningen og alle de følgende Rensnings-Methoder. Kartoffeljorden maa pløies dybere end til Sæd. Tillader Gjødningforraadet det, gjødsles der bedst om Efteraaret, om Foraaret sinkes andet Arbejde herved, og Gjødningen kan heller ikke tilstrækkeligen blandes med Jorden. I Mangel af fuld Gjødning behjælpes man sig saaledes: Naar Jorden om Foraaret er færdig, paa Kartoffelfuren nær, fører man halv Gjødning ud og spredes paa Kartoffelmarken; naar nu Furen skal trækkes, gaaer en Mand foran Ploven og bringer Gjødningen til den Side

Furen skal gaae, og bag efter Ploven følger en anden Mand, som rager den i den friske ploiede Fure, og saaledes vedbliver man til alle Furerne ere trukne og al den udfjorte Gjødning er nedbragt i disse. Paa denne Maade bruges kun den halve Gjødning mod ellers, hvorhos man dog ikke maa forlange Virkningen af Fuldgjødning hverken paa Kartoflerne eller den følgende Sæd. Kartoflerne lægges $\frac{1}{2}$ Alen fra hinanden ovenpaa Gjødningen og Furerne tildækkes ligeledes med Hypeploven; den sættes lige paa den spidse Kam og saaledes bliver den tilforn ophypede Jord nu kastet tilbage i Læggefuren. Man kan gjerne give Kartoffelmarken en dyb Cultur ved at drage Læggefuren dybt, uden at Kartoffelen derfor kommer for dybt i Jorden, idet man nemlig langs med Furerne harver de høie Kamme efter Jordens Bestaaffenhed og Tilstand fra 1 til 3 Tint. Kartoflerne komme da til at ligge i løs Jord, hvilket er af stor Nytte, og den tilharvede Fure maa endnu beholde en saadan Dybde, at Kartoflerne komme til at ligge omtrent 2 Tommer dybt, i Forhold til Jordens virkelige Overflade.

Har man Mangel paa Strøelse til Sommerkaldfodring og tillige letagtig Jord, der ikke er udsat for altformegen Fugtighed, har jeg fundet følgende Gjødningsmaade til Kartofler af væsentlig Nytte: Ageren styrtes om Efteraaret og den Gjødning, der samles fra 1ste Octbr. til midt i Januar, fjores ud paa den og spredes, hvor den forbliver liggende

indtil en halv Snees Dage førend Læggetiden, da den spredte Gjødning opharves med 2 til 3 Tint og derpaa sammenrives i Hobe og fjores hjem for atter at bruges som Stroelse. Marken pløies da saasnart mueligt, hvorefter der harves stærkt, og Furterne trækkes. Ved Gjødningens Opharven bemærkes, at man noie maa paaagte, at kun de lange, straaagtige Dele fores fra Marken. Den Gjødning, som falder fra Januar Maaned, har ikke den Virkning. Udbyttet efter denne Methode er næsten ligesaa stort, som naar Marken gjødtes om Efteraaret og Gjødningen strax nedpløies.

Læggefurernes Afstand fra hinanden maa være 4 til 5 Qvarteer. Paa Jord, som let udtørres, maa man have brede Furer, og den første maa trækkes efter Afstikning med lange Stokke. Den meest passende Læggetid er fra med. April til med. Mai, men det er altid en Hovedregel, ikke at lægge Kartoflerne i vaadfald Jord, men oppebie Jordens passende Udluftning ved Foraarsvarmen; thi Kartoffelen er let tilbøielig til at raadne ved indtræffende altfor vaadt Veirlig*) og skeer dette end ikke, forsinkes dog dens Spiren, Ufrødet tager overhaand og forøger Besværigheden ved siden at holde Kartoflerne rene.

Ved ethvert Slags Kartofler ere altid de største

*) Oversfatteren mistede saaledes Kartoffelafgroden paa 8 Eder Land stærk Leerjord med Leer til Underlag ved den kendte Regn i 3 Døgn i Foraaret 1835. L.

Herved forhindres de farlige glasagtige Spirer, som kun uddrage Kraften, da af denne Glaspire først maa danne sig i Jorden en ny god Spire igjen; men ligge de kun, som meldt, danner sig en ganske kort, blaagrøn Spire, idethoieste $\frac{1}{2}$ Tomme lang, som i den tørre Luft bliver haard og fast, og siden skyder kraftig i Jorden; de sammentørrede Kartoffelstykker ere og mere skikkede til at træde i Jordbunden med Jorden, da de hurtigere trække Fugtigheden til sig. Man behøver ikke at frygte for at Livsvirkomheden ophører eller svækkes hos saadanne tørrede Kartoffelstykker; tværtimod vil man finde, at de ville komme til at spire langt hurtigere og kraftigere. Stykkerne lægges $\frac{1}{2}$ Fod fra hinanden i den lette Høypesure, hvori de efter Lægningen tilhyses, saa at Ugeren atter kommer til at ligge i Dannelse af nye Høypesurer, hvilke da blive liggende urørte, indtil enkelte Kartoffer vise sig, herefter harves Surerne paa tværs o. s. v., som sædvanligt."

Ukrudet, som spirer op og voxer til paa Kartoffelmarken, berøver Kartoffelen meget af den Jordkraft den behøver, og faaer det nu tillige Lov til at kaste Fros, virker det ogsaa skadeligt for den paa følgende Afgrøde; dets Udryddelse er derfor en væsentlig Betingelse.

Kartofferne ynde vel ikke at komme dybt under Jordens virkelige Overflade, derimod desomere at have smuldret løs Jord til Leie og at være omgivne heraf i en vis Høide. Denne Høide; Bedækning

maa ikke gives dem paa eengang, men lidt efter lidt, saaledes at den tilstødende Jord med det samme bliver smuldret.

For nu paa eengang at rense Marken fra Ukrud og tillige skaffe Kartoffelen det bedste Leie, er det godt, naar de høie, spidse Kamme, hvori Kartoflerne ere lagte, en 14 Dages Tid efter Lægningen harves langs Furerne med Træharver, saaledes at de spidse Kamme faae en afrundet Form, omtrent som

Det Ukrud, som nu har spiret, ødelægges for det meste, og en betydelig Deel Frø bringes herved til atter at spire. Selve Kartoflernes Opspiren begunstiges ved denne Harvning, og de dybe Furer modtage herved Jord til den paafølgende Høvning. Markens og Jordens Tilstand og Bestaaffenhed maa afgjøre, om 1, 2 eller flere Tint hertil er fornøden, hvorved man noie maa give Agt paa, at Kartoffelen ikke ved et Tint for mange rives ud af sit Leie; Skulde dette alligevel skee med enkelte, maa disse noiaigt bringes paa deres Plads igjen.

Naar Kartoflerne nu komme omtrent 3 Tommer over Jorden, er det Tid at høvpe dem første Gang; der spændes kun een Hest for, som tilligemed Plovkarlen gaaer i den ledige Fure; Muldsjelenes udspændes ikke for vidt, at der ikke skal komme formegen Jord til de unge Planter. Plovens Stilling maa være saaledes, at der endnu bliver cultiveret Jord tilbage i Furen til den 2den Høvning. Efter dette Arbeide

vore Kartoflerne hurtigen, og det vil allerede fra 8 til 14 Dage herefter blive fornødent at give den 2den Høyning med 2de Heste. Hertil stilles Ploven dybere og Muldsjælene videre, dog saaledes, at Planterne ikke blive nedtrykkede eller forulempede af Jord, og at Rammene ikke faae igjen den første spidse Form, de ved Læggefurens Dragning erholdt, men komme til at see ud omtrent som:

thi den spidse Form forvolder, at Kartoflerne lide betydeligt i tørre Aaringer, og Regnen løber ned ad den spidse Kam i Furen og kan ikke trænge til Planternes Rødder.

Den 3die Høyning er sjelden fornøden, da Kartoflerne gjerne blomstre strax efter den 2den og skjule Jorden med sine yppige Blade, og dette er den forønskede Tilstand i hvilken en vel tilberedt Kartoffelmark paa den Tid maa befinde sig; det Ukrud, som endnu skulde vise sig mellem Planterne paa Rammen, haandluges med Lethed.

Skulde Ukrudet, efterat man har afharvet de spidse Kamme, tage overhaand inden Kartoflerne vise sig, bliver det nødvendigt at ophøppe de ledige Furer dybt og med vidt stillede Muldsjæle, saa at Rammene atter stryges hoispidse op, og at lade dem forblive i denne Tilstand nogle Dage, at Ukrudet kan visne, og da, forinden Kartoffelspiren viser sig over Jorden, atter at afharve Rammene paa langs, saa stærk Omstændighederne tillade det.

Kartoffelen er, naar det Behøriges saaledes er iagttaget, en sikker Frugt og man kan gjøre Regning paa 12 fuldkomne Afgrøder af 13.

Næie anstillede Jagttagelser og Erfaringer have beviist, at Kartoffelen voxer i Jorden og fuldkom: mengjør sig saalænge dens Blade holde sig grønne, men at al Væxt ophører, naar disse skjæres bort, skjøndt Tabet i det Hele vel bliver ringere, naar man lader dem staae til Blomstringen er aldeles forbi. Jeg kan imidlertid saa meget mindre billige at nedfylte Toppen til Winterbrug, ligesaa lidet som at lade Mælkføer afæde den grøn paa Marken, da den giver: slet, vandrig Mælk og en bitter Smag, ved Siden af, at det formedelst Kartoffeltabet, er den kostbareste Fodringsmaade. Kartoffeltoppens bedste Afbenyttelse skeer ved at lade den aflaae nogle Dage før Oppløiningen og saaledes at samle den til Strøelse, da desforuden dens narkotiske Skarphed volder Dvæget en stærk Laxeren og paafølgende Mashed.

Her i Egnen (Schlesien) modnes Kartoffelen i Slutningen af September, og har man ikke lagt tidlig nok, tvinger Nattefulden den dog til at modnes; i Midten af October er man ikke mere sikker for stærkere Nattefrost; man gjør derfor ret i at begynde Optagningen i Slutningen af September, saaledes at man kan være færdig til den 10de October. Ved Oppløiningen maa passes, at Skjæret stilles saa dybt, at Kartoffelen ikke overskjæres, og Hjemfjørselen skeer unøgtelig beqvemlest og fordeel:

agtigst i dertil indrettede Vogne med Kasser, som ere forsynede med Skud.

Kartoflerne opbevares bedst i Batterier paa den flade Jord uden Fordybning; dog kan en Fordybning af 4, idethoieste 6 Tommer, forsaavidt ikke flade, som den Aflednings-Canal, der omgiver Batteriet, gaaer meget dybere, og dette bidrager da meget til at give Batteriet dets Tagform. Bredden af et saadant Batteri kan være fra 7 til 8 Fod, Længden derimod vilkaarlig, da denne ingen Indflydelse har paa Trykket eller Varmen; Kartoflerne optoppes tagformig, 3, idethoieste 4 Fod høi og belægges 4 Tommer tyk med Rughalm, hvorover der kastes og tilslappes saamegen Jord, at Vinden ikke kan bortvisfte den; efter en Tids Forløb, naar Kartoflerne ere uddunsted, belægges Batteriet med 2 Tommer tyk Jord, for at forebygge Fugtighedens Indtrængen efter stærk Regn, og i denne Tilstand bliver Batteriet indtil man befrygter stærk Frost, da man atter giver det et i sammentrykt Tilstand 6 Tommer tykt, jevnt Lag af nedfaldet Løv, som befæstes med et 2 Tommer tyk Lag Jord fra den Groft, man i en halv Alens Dybde graver omkring hele Batteriet. Denne Groft maa have en Afstand fra Kartoflerne af $2\frac{1}{2}$ Fod og have sit Uflob. Lufrør ere her ufornødne. Har man Mangel paa Løv, maa Bedækningen af Straa og Jord være meget større, thi Løvet beskytter imod den strængeste Frost, da det holder Luften ude. Paa Høider kan man tillade sig at

grave en Kule eller Fordybning fra 1 til $1\frac{1}{2}$ Fod med samme Brede og Hoide som ellers, og man slipper da nemmere med Bedækningen.

En preussisk Scheffel Kartofler veier 100 Pd.

Kaalrabi *).

Kunkelroer.

Uf disse gives flere Viarter, som sandsynligviis ere fremkomne ved Blanding af Blomsterstøvet af den Røde og Hvide. Den Røde har dunkelrødt Kjød og Blade, hvorimod den Hvide har ganske hvidt Kjød, en hvid Hud og ganske grønne Blade. Den sidste Farve stemmer forstørstedelen overeens med Røddernes.

I Udbytte give de ganske røde det mindste Product, og de ganske hvide det største. Til Qvæg: foder har jeg fundet de hvide og dem med blegrod fin Hud at være de givtigste, hvorfor Talen og her kun kan være om disse Sorter.

Den Jord, hvori Kunkelroen skal lykkes, maa ikke være for bindende, men maldrig og maa kunne holde paa Fugtigheden. Sandet Leerjord med et Underlag, der lader Vandet synke, er bedst stikket for Koen, og for at den fuldkommen skal lykkes, udfordres en stærk, kraftfuld Gjødsning, som har faaet Tid til at blive noie blandet med Jordsmonnet før end der plantes. Har Marken kun Kraft og Fug-

*) I det Væsentlige ikke forskjellig fra Thær.

tighed, er det ligegyldigt hvilken Plads i Vexelbruget Roen indtager, og al Baarsæd lykkes efter den; derimod giver Vintersæd ikke den fulde Høst, thi Runkelroen forlader først Marken, naar Vintersæden, under god Cultur, alt har sine 3 til 4 Blade.

Gjødningen maa gives Jorden om Efteraaret; thi planter man paa en Mark, der er gjødket med frisk Gjødning, bliver Roen ormstucken. Dens Storrelse og Fortrinlighed er tildeels afhængig af dyb Ploining, som skeer ved Vendefuren om Foraaaret efter Høvningen, hvorefter i Almindelighed behøves en Ploining endnu.

Plantningen maa skee saa tidlig Planter kunne have, og foretages efterat Jorden omhyggeligen er harvet jevn, enten

a) paa flad Jord, hvor der med Marqueren eller Linietrækkeren drages Linier paa langs og tværs, og Planterne sættes da i Overstjøringspunkterne.

b) Plantning i Bede, hvor Algeren opløies dybt i smalle Bede, 5, idethøieste 6, Fod brede, de mellembværende Furer oprensnes, og Jorden skulles derpaa ind paa Bedet og fordeles førend Plantningen begynder.

c) eller paa Kamme. Den nylig pløiede Jord ophypnes nemlig i høie, spidse Kamme, som afhaves 1—2 Lint paa langs, saaledes at de faae en rundagtig Form. Den Grastrand, man ønsker at give Kammene fra hinanden bevirkes, ved Muldsjelenes

Spænding. Planternes Afstand paa selve Rammen bestemmes ved Maal.

Efter denne sidstnævnte Methode faae Planterne mere god Jord, heller ikke ere de saa let udsatte for at lide ved indtræffende altfor vaadt Veirlig efter Plantningen, som naar de ere udplantede paa den jevne Flade. Et andet Fortrin ved saadanne Quadrater paa jevn Jord bestaaer i, at Jorden ved at hyppes i Ramme ikke falder saa fast sammen i vaadt Veirlig eller saa let bliver tung og kold, hvilket forvolder at mange Planter raadne og gaae ud. Den ellers gavnlige Omstændighed, at man paa den under a beskrevne Maade kan rense Marken paa langs og tværs, er her af mindre Betydning, da Runkelroens Blade ere skjøre og brydes ved den mindste Berørelse, saa de allerede 8 Sommer lange ikke mere taale en Hests Gjennemgang. Derfor maa Hyppeploven bekæmpe Ukrudet indtil Planterne faae store Blade, fra den Tid bruges Haandhafften.

I smaa Bedrifter, eller i Egne, der ikke have Mangel paa Menneskehænder, har Plantning i Bede Fortrin for Plantning i \square paa flad Jord, og kan ganske sættes ved Siden af den under c beskrevne Methode.

Runkelroen behøver en Plads af 5 Quadratsod; ellers blive Rødderne smaae. De have blandt alle Rødfrugter den længste Levetid; at anvise dem denne, under saa fuldkomne Omstændigheder som muligt, er den første Betingelse for en udmærket Afgrøde. Det

høieste Udbytte, og altsaa de største Røer, vilde man faae, dersom de kunde opstaa af selve Frøet uden Forplantning; men hertil udfordredes en Jord, der var aldeles fri for Ukrud, thi Frøet ligger længe i Jorden inden det kommer op, og vilde saaledes give Ukrudet et for stort Forspring, eller til dets Udrydelse kræve en Beføstning, der vilde overstige den forhøiede Jndtægt. Dyrkes derfor større Strækninger, er Udplantning at foretrække, idet den tillader Jordens tilstrækkelige Rensning med Plov og Harve for Plantningen. Have Planterne lange Rødder, forfortes disse noget, og befrygter man endda, at Røden skal bøies i Hullet, gjør man bedst i at lade dette gaae paafræa.

For at avle gode Runketroer, maa man have godt Frø. De Røer, man om Esteraaret vælger til Frø, maa være saa fuldkomne i sit Slags, som muligt, og Bedet, der vælges til dem, maa, efterat være omgravet, endnu forhøies ved Opgravning fra Gangen. Enhver Røe maa have 5 □ Fod i Omkreds til Plads, og Hullet, der graves til den i Bedet, maa være saa dybt, at den med Rødder og Top kan rummes der, efterat man med Haanden har taget Bladene af, hvorefter den overalt tildækkes med 1 Tomme Jord og tilklappes. Saaledes bliver den liggende til Frostens indtræffer, da den bedækkes med 6 Tommer Lov, eller med Gødning og 2 Tommer Jord ovenpaa. Naar Frostens om Foraaret ophører,

tages Jorden igjen af, og ved Enden af Marts ligeledes Lovet eller Gjødningen, hvorefter Jordsmonnet om Planten løsnes. Paa den Tid Frøet modnes, affjæres Stofken ved Jorden og opbevares paa et luftigt Sted, indtil Frøet kan have faaet sin fuldkomne Modenhed og Torhed.

Der maa saaes til Planter saa tidlig om Foraaret, som muligt, senest i Begyndelsen af April, og Jorden dertil maa være gravet og gjødsket om Efteraaret. Radsaaening med 6 til 8 Tommers Grastand er at foretrække for Bredsaaening.

Runkelroen har hverken at kæmpe med Raalormen eller Meeldug, og er af alle Koearter den sikreste; af 8 Aar kan man gjøre Regning paa 7 fuldstændige Afgrøder. Til Malkekøer er den fortrinlig, og af alle Koearter mindst udsat for Frosten. Af Bladene alene faaer man kun tynd Mælk, men 40 Pd. Blade, 40 Pd. grøn Kvever og 5 Pd. Høe er et fuldstændigt Foder for en Malkekoe om Dagen.

Kun de underste Blade maae fra Tid til anden afpilles og man kan endda gjøre Regning til sin Tid paa en Høst af Blade af 35 Centner pro Morgen. Kjerne lade sig godt overgjemme i Kjeldere, som ere frostfrie; kun maae de ikke ligge for tykt, ikke heller maae Bladene være tagne for nær af. Opbevares de i Bateriaer, maa man først belægge dem med lidt Jord, og naar stærk Frost indtræffer, med Straa, som atter fæstnes med lidt Jord.

Bandroe.

Man giver gjerne denne Roee Plads i frugtbar leeragtig Sandjord med frisk og stærk Gjødning, og paa en Mark, som et Efteraar og en halv Sommer har været begræsset. Bandroen dyrkes og paa Stubmarken efter gjødsket Vintersæd; vel ere de her ikke ganske at lide paa, men Tabet er og ubetydeligt.

Til Brakroen gjødskes og ploies i Slutningen af Mai, senest i Juni. Naar Marken har sat sig, harves tæt og i denne Tilstand bliver den liggende indtil det stærkt opløbende Ukrud betegner Tiden til at ploie paa tværs, hvorefter Jorden jevnharves. Fra 1ste til 25de Juni ploies Marken dybt i smalle, 5 til 6 Fod brede, Bede og gives eet, i det høieste 2 Tint før Saaening og 2 Tint efter Saaening. Det er bedre for denne Roee, at Jorden ikke er jevnet og klaret alt for meget med Harven, og den lykkes med større Sikkerhed paa Bede end paa flad Jord. Det kommer især an paa, at man har havt Held til at træffe en gunstig Tid til at saae den i, hvorfor det og er tilraadeligt ikke at besaae det hele til Roer bestemte Stykke paa een Dag, men at ploie og saae til forskjellige Tider.

$\frac{1}{4}$ Meese eller $1\frac{1}{2}$ Pd. Frøe — i det høieste 2 Pd. — udfordres pro Morgen. Jordlopper og Raalorme ere disse Roers farligste Fjender, hvorimod man intet tilstrækkeligt Middel kjender; selv herpaa har Dagen, man ploier og saaer, en mægtig Indflydelse. Aargammelt Frøe har Fortrin for det nyhø:

stede. Ugerkaalen er det Ufrud, som voxer villigst blandt Vandroer, og kan det ikke itide afluges, gjør man bedst i at bearbejde Jorden paany, især for Koens Skyld, som her aldeles ikke vilde betale sig. I det hele maa man vogte sig for at anvende for store Beføstninger paa saa usikker en Frugt som Koen.

Til Vandroen, som saaes i Stubjord, maa der pløies dybt og vælges den kraftigste Jord; forsinker den foregaaende Høst Saaeningen indtil flere Dage ind i August, gjør dette Køehosten endnu usikrere, og er end Culturen god baade til denne og den, der saaes i saakaldet Brakjord i Juli Maaned, kan man dog kun hverandet Aar gjøre en sikker Regning paa en god Høst. De maae opfodres i Forening med Høe og Straa, 16 Pd. Kær er liig 3 Pd. Høe.

I Batterier maae de kun ligge i Allen høit paa hinanden med let Bedækning, og endnu lavere i Kjeldere, hvor de tillige undertiden maae omlægges. Man gjør bedst i at opfodre dem inden Vinteren.

Kødkleever.

Grønkleever (Sildigkleever) skiller sig deri fra den sædvanlige Tidligkleever, at den uddanner sin Stok eller Rose fra 8 til 14 Dage tidligere end den sædvanlige røde Tidligkleever; den faaer tidligere Liv, men skyder da stærkere, høiere Stængel med større og mere ovale Blade end Tidligkleeveren. Den blomstrer 4 à 5 Uger senere, og selve Blomsterknoppene

ere mere ovale, den sætter færre Blomster og giver mindre Frøe. Den skyder meer i Stængel og Blade og holder sig længere grøn, og af disse Aarsager kaldes den og Sildig; eller Grønklever. Frøet er eens med Tidligkleverens, og jeg holder for, at Clima og Pladsen har bevirket Forskjellen. I næsten 40 Aar har jeg vedblevet at dyrke begge Sorter og lagt Mærke til, at Tidligkleveren udarter, naar den dyrkes paa hoi og varm Jord, som fattes tilstrækkelig Fugtighed og Leerblandning, dens Levetid forkortes og den bliver da Tid efter anden af samme Egenskaber som Tidligkleveren. Paa saadanne Steder bruger jeg derfor Frøe fra Egne, der passe sig for den, og naar min er 3 Aar gammel.

Fordelene ved denne Grønklever ere:

- 1) Paa kraftig Jord giver den et større Udbytte og
- 2) ved Grønsodring holder den sig længere grøn.

Kleveren ynder et dybt og kraftigt Jordsmon, som indeholder Kalk og sandblandet Leer, dens Rødder gaae 1 à 1½ Fod dybt i Jorden. Den Mark, der sikkert giver Hvede og Byg, er og skicket til Klever, skjøndt det derfor ikke er sagt, at enhver Uger, der er skicket til Klever, ogsaa giver godt Byg. Indeholder en Mark f. Ex. meget Leer og har en lav og kold Beslignenhed, med et Underlag, som ikke let slipper Vandet, saa er Byghosten usikker, hvorimod Kleveren godt kan lykkes under god Cultur; den trænger i Dybden med sine Pæle-Rødder og trodses sædvanlig den største Torke og Kulde i det faste lerede Under-

lag. Træbrødderne derimod, som holde sig ved Overfladen, kræve en mere løs muldrig Jord.

Egner Jordsmonnet sig aldeles for Klever, kan man endnu i 3die Aar fra Gjødskning med Grund vente god Klever, i modsat Fald maa den saaes i Gjødskningsens 1ste Aar i Byget eller paa Vintersæden, hvis man ikke kan komme den tilhjælp ved Overgjødskningsmidler, da man i saa Tilfælde kan først tillade sig at gjødske til Rodfrugter eller grønne Bitter, dernæst tage Vinters eller Baarsæd og da først i een af disse udsaae Kleveren.

Saaledes bliver Kleveren en ypperlig Forberedelse til en følgende Sædafgrode, den berøver ikke Jorden nogen Kraft, som den jo erstatter ved sine Rodder og Bladeaffald, og den fritagelse for Behandling, Jorden saalænge nyder, sætter den i den mekaniske Tilstand, der er saa ønskelig og frugtbringende for Vintersæden. Havre og Hør lykkes og fortrinlig efter Klever. For nu at denne fuldkommen kan lykkes kræver den tillige en gennemmør og dybt gjennearbejdet Jord, som dog ikke er pulveriseret, men fri for Ukrud, især Qveker. Saaes Kleveren paa Byg, i Jord, der er mere gunstig for denne end Kleveren, da bør den først udsaaes naar Byget har sine 3 à 4 Blade; ellers saaes den bedst naar den besaaede Bygjord er saa nær færdig at den kun mangler 2 à 3 Harvetint, med hvilke da Kleveren nedbringes. Jo tidligere Foraaret tillader at saae Byget, jo mere vil Kleveren fremmes.

Paa Rugen faaes Kleveren ved Slutningen af Marts, senest i Begyndelsen af April; kan den erholde et Tint er det godt, men tillade Omstændighederne ikke dette, spirer Kleveren alligevel og slaaer Rodder i Jorden. 6 Pd. omtrent er tilstrækkelig pro Morgen, dette udgjor næsten 1 Mege, i hvilken indeholdes flere Korn end i 2 Scheffel Rug.*)

Det er en god Grundsætning for den, som paa bedste Maade agter at benytte sit Kleverland i 2 Aar, at slaae den til Staldfodring i første Aar for den har sat sine fulde Blomster, da mange Planter hende naar de eengang have begyndt at sætte til Frø.

Det udsaaede Kleverfrøe lider undertiden meget om Foraaret af Tørke, og naar de unge Planter have faaet 2 à 4 Blade, tilintetgjøres de ofte af Fordlopper og senere af Varsfrost, af Kulde, som de ofte endnu i Mai ere udsatte for, men især af tørre Aargange. Man kan derfor i Gjennemsnit kun gjøre Regning paa 3 gode Aar af 4, eller med andre Ord: den mindre gode Host vi i 4 Aar af ovennævnte Aarsager ere udsatte for, beløber sig til et Aars Misbæxt.

Ved den grønne Staldfodring indtræffer ofte det Tilfælde, at man, sine store og gode Klevermarker uagtet, dog lider Mangel paa grøn Klever; dette indtræffer sædvanlig fra Midten til Enden af Juni,

*) Angaaende Frøets ligeligste Fordeling see Artiklen her.

da den anden Opvæxt ikke endnu er brugelig, og den første alt er for gammel. For at forebygge dette, betjener man sig sædvanligen af grøn Blandingsfæd, som udsaaes til forskjellige Tider. Taget denne, som f. E. Bikkelyv, afgiver et fortreffeligt Grønfoeder, saa er dog denne Fodringsmaade overmaade kostbar, og, efter min Anskuelse, kun at anprise i enkelte Tilfælde, men ingenlunde tilraadelig til at grunde Sommerstaldfodringen paa. At dyrke Blandingsfæd kan ikke skee uden særdeles Driftsomkostninger. Den gavnlige Befrielse for Bearbejdning, som Kloverdyrking tilstæder Marken og indrømmer den efter visse Sædningstider fra Tid til anden, virker velgjørende paa de fleste Jordarter, og undrages dem ved Blandingsfæddyrking, heller ikke har, i Almindelighed taget, en ved Blandingsfæddyrking tiltvungen Sommerstaldfodring noget Fortrin for Græsgang, naar vi noie efterregne Alt. I Berdrifter derimod, som besidde tilstrækkelige og gode Klovermarker, kunne vi, ogsaa foruden Blandingsfæddyrking, ordne det Hele saaledes, at grøn Klover udgjor den eneste Fodring til omtrent midt i September. Feilen vi begaae ligger i, at vi begynde for sildig om Foraaret med Grønfoedringen, vi ere for gjerrige og synes, at den daglige Fornødenhed kræver et for stort Stykke, da den unge Klover endnu giver for lidet af sig, og vi lade den derfor staae indtil den gaaer i Blomster. Vi have saaledes Mangel paa Grønfoeding i det første Foraar

indtil Midten af Juni, da Kleveren først begynder at blomstre, og ligeledes i Juli Maaned, naar den 2den Opvæxt endnu ikke er voxet til, og den 1ste er for gammel. For at afhjælp dette Onde behøver man blot at beregne den Kleverflade, vi daglig behøve til Midten af September. F. Ex. naar der daglig behøves 1 Morgen Land af en Klevermark, som staaer godt, for at Grønfordringen kan holde ud til Midten af September, saa vilde, naar Fordringen begyndte midt i Mai, udfordres 120 Morgen Land i disse 120 Dage til eengang at overslaaes, eller 60 Morgen til 2 Gange; og for bestandig at holde Kleveren grøn, maa man begynde at slaae saa tidlig mueligt, om end Kleveren er kun en Haand hoi, for at vi atter tidlig kunne erholde den 2den Opvæxt. Det er ikke noget Offer, der bringes Staldfordringen, om der ogsaa i Begyndelsen behøves en større Flade, thi der finder intet Tab Sted, som jo Kleveren fuldkommen erstatter i den kommende Væxt. Fremdeles maa man agte paa, at en tilstrækkelig stor Flade afhugges strax i de første Dage man begynder, for at den anden Overgang kan være voxet saa vel til, at den giver et fuldt Skaar, naar den første Opvæxt skulde blive for grov. Skulde nu en saadan større Flade i de første Dage give mere Grønfoeder, end man opbruger, maa det Overblivende gøres til Høe til Vinterfoeder for Lam og Ungkvæg. Man vil gjøre vel i, i de første 4 til 5 Dage at afflaae en fjerde Part af

den hele til Fodring bestemte Flade, f. Ex. 15 Morgen Land i ovenfor nævnte Forhold. Herved vil Sommerforbruget sikkes, og kun herved vil det blive mueligt at kunne fodre hele Sommeren igjennem med grønt safrigt Klever. Det er en Selvfølge, at man efter den hurtige Afbenyttelse af denne Fjerdepart ikke lader aflaae mere end der er uømgjængelig fornødent, og at man ved Fodringens Begyndelse gaaer lidt efter lidt fremad, da den unge Klever blæser op.

Min Maade at gjøre Klever til Høe paa er følgende:

Den grønt aflaaede Klever sættes, efter om trent 24 Timers Forløb, i smaa Lufthøbe, Dagen efter ryster man op i dem ifald det er godt Veir, og flytter dem. I disse smaa Høbe visner og tørres nu Kleveren saameget, at den i een af de næste Dage kan bringes i større Høbe. I disse lader man den forblive flere Dage da den i denne Tilstand forstorstedelen taber sin Fugtighed og bliver let at tørre. For at naae dette, vendes Høbene, en Dag det er godt Veir, og man ryster løselig op i dem med Haanden, og lader dem faae et noget bredere Fald, hvorefter de, naar de ere fuldkommen tørre, sættes i store Høbe og kjøres hjem om 2 til 3 Dage. Det er en Hovedregel aldrig at lade Høet ligge udbredt Matten over, eller i Regn, men altid mod Uften, og naar det seer ud til Regn, at bringe det i Høbe. Ligeledes maa man vogte

sig for at fjøre Høet hjem for det fuldkommen har udsvedt. Treffer vedvarende Regn ind, mens det endnu staaer i de smaae Hobe, lader man det rolig staae til Veiret bedres. Skulde Regnen imidlertid blive for langvarig, maa Hobene pustles og omsættes.

Jeg erindrer mig kun een Aargang, i hvilken jeg fik nogle Læs slet tilhuse. At imidlertid denne Methode*) kræver en Tid af fordetmeste 10 til 12 Dage førend Høet kan bringes hjem, indrommes, men Høets Nygt borttager jo langtfra ikke den hele Tid, og man er dog, i selv det ugunstige Veir, istand til at kunne bringe Høet, om ikke ganske fuldkomment, saa dog temmelig kraftigt og bladrigt hjem.

Den første Dypært har en noget høiere Værd; bliver den gjort til Høe førend Blomstertiden, er 5 Pd. lig 6 Pd. af den 2den Slæt.

Kleberfrøet avles bedst af 2den Dypært, som gaaer ligeligere i Blomster og giver meest Frø. Reglen er:

a) at Kleveren ikke maa staae for yppig, og være reen for Ukrud, især Dveker.

b) at første Slæt skeer tidlig og for Kleveren

*) En ypperlig Anviisning til at bjerge Høe paa, findes i ny Samling af det Kgl. Landhuusholdnings-Selskabs Skrifter, 4de B. 3die Hefte, Pag. 468. o. s. v., af D. Lemvig, og er tillige særskilt aftrykt.

sætter Knopper, om den end kun er en Haand
 hei. Frokosten vil da indtræffe i August, og en
 sildigere Høst giver mindre Frøe og vanskelige
 Udsigter til at faae det bjerget.

Frøet vælges bedst fra første Aars Klevermark,
 som da i andet Aar benyttes til Løiring.

At den røde Klever ansees farligere for Dvæ:
 gets Opblæsning, er fordi den i Almindelighed
 dyrkes paa federe Jord; den hvide Klever vil i lig:
 nende Tilfælde medføre samme Fare. Man bør
 ikke lade Kleveren afgræsse altsfor nær til Rødderne
 eller altsfor længe ud paa Efteraaret, men nogen:
 lunde passe, at den kan faae Tid til at sætte
 Stof, allermindst, bør dette skee paa lette eller for
 Kleveren mindre passende Jorder. Paa kleverskicket
 Jord, hvor Planten staaer fast, er det godt, om For:
 aaret at lufte Jorden om Kleveren ved et Par Gint
 og afharve Stubben, der kan samles til Strøelse.

Frøets Ljenlighed bedømmes med Hensyn til
 at de fleste Hoveder ere modne, da man saa ikke
 venter efter Rieften; naar Frøsæden er slaaet, og
 Skaarene tørre, vendes de med Rivekastet og sæt:
 tes efter fuldkommen Ustørring i smaa Høbe, hvor:
 fra den kjøres hjem i Laden paa et luftigt Sted,
 og kan der anbringes Stænge over Tærskeloen er
 dette det meest passende. Frøet udtærskes helst i
 de kolde Vinterdage, da baade dette og dets Straae
 blandt alle Urter trækker hurtigst og meest Fugtig:
 hed til sig fra fugtig Luft. Jo stærkere Kulden er,

jo lettere udtærskes Frøet; de aftærskede Kleverhoveder lægges, efter Frarensningen af Straaet, i en Hob sammen i Løen, saavidt Pladsen tillader, derefter lægger man dem efterhaanden i et dertil indrettet stort viid Sold, som anbringes paa en Stang tværs over Løen; Frøet og Kleverhovederne falde da igjennem og Resten af Straaet bliver tilbage i Soldet, og saaledes vedbliver man nu indtil alle Hovederne ere frie for Straae. Dette samles efterhaanden i Bundter med Krydsbaand og opfores; dets Værdi er noget mere end Rughalmens.

Var Tiden, som sjelden er Tilfældet, dertil, og man havde Folk nok, da vilde Frøets Aftærskning strax efter Høsten, førend det har trukket Fugtighed til sig, være fordeeligst.

De udtærskede Kleverhoveder bringes paa et lustrigt Gulv, indtil Tiden tillader atter og fuldkomnere at udtærsk dem, hvortil ligeledes vælges kolde tørre Dage, og Tærskningen maa da vedblive indtil gjentagne Forsøg vise, at der ikke indeholdes mere Frøe i dem. Tilslidst samles alle Frøehuse og kastes paa en Skuffe mod et sagte Luftræk.

Frøet renses løselig med en Fjervinge, befæstet paa et Skaf, paa Overfladen, og befries fra Stovet gjennem et Stovfold. Det rene Frøe lægges i de første 2 Maaneder ikke over 4 Tommer høit paa Loftet og kastes af og til. Jeg maa aldeles fraraade at opbevare det i Tønder eller Kasser; Frøet tager meer eller mindre Skade, og beholder det end

sin Spiredygtighed, blive dog mange Planter kun svage.

I milde Vintre er Klexerfrøetærstningen besværlig; har man da Hørtørringshuse, lettes Af-tærstningen og Rensningen betydelig, ved at bringe de tærskede Klexehoveder eller Frøehuse herhen og udbrede dem paa et Brædegulv, hvor de kunne tørres indtil man ved Gnidning i Haanden befinder at de falde let af Husene. At tørre dem i Bagervovnen er aldrig tilraadeligt.

Hvidklexer.

Den sikreste og fuldkomneste Høst faaer man kun ved at dyrke denne Plante paa ligesaa klexer-tjenlig Jord som til Rødklexeren, men Hvidklexeren er mindre fræsen og kan lykkes paa Jordsmon, hvor den Røde vilde mislykkes. Er leeragtig Sandjord ikke altfor meget udsat for Lørke, giver Hvidklexeren her endnu en taalelig Høst og i ethvert Tilfælde en god Græsgang. Hertil er den især tjenlig, da den kan benyttes i 3 til 4 Aar, naar man ikke tager Frøe af den. Den holder sig lavere til Jorden end den Røde, og naaer ikke dennes Høide, heller ikke giver den 2 Stæt uden i frugtbare Aaringer; dens Fordeel er derfor ikke at ligne med Rødklexerens, og dens sædvanlige Plads i Omløbet er i det 4de, 5te, 6te Aar fra Gjødning. Vil man derimod bruge $\frac{1}{3}$ Hvidklexer og $\frac{2}{3}$ Rødklexer til Gronsoeding, maa denne Blanding udsaaes i 2det Aar efter

Gjødningen, for at afbenyttes i det 3die, og giver da et fortræffeligt Foder for Heste, Koeer og Saar, men maa slaaes førend den fulde Blomstring, da Hvidkleveren blomstrer og afblomstrer tidlig.

Med dens Saaening forholdes isvrigt som med Rødkleveren; da dens Frøe imidlertid er mindre, saa er $\frac{1}{2}$ idethøieste $\frac{3}{4}$ Mæger = $3\frac{1}{2}$ idethøieste 4 Pd. tilstrækkelig pro Morgen. Mange bruge at saae tyndt til Græsgang, men derved opstaae Misser eller tomme Steder, hvor Qveker og andet Ukrud tage Plads.

Den hvide Kveker er vel mere hjemlig og altsaa noget sikkrere end den Røde; imidlertid kan man, efter hidtil gjorte Erfaringer, kun regne paa 4 gode Aar af 5.

Er Rødkveker og Hvidkveker kommet lige godt op og paa lige god Jord, og begge slaaget før Blomstringen, har det ene Slags heller intet Fortrin for det andet. Er derimod Rødkleveren voxet vppig til paa kraftfuld Jord og Hvidkleveren paa mager, saa indeholder dog denne Sidste noget mere nærende Kraft saavel i grøn som tør Tilstand; dette er nemlig ogsaa altid Tilfældet med andre Fodervæxter.

Spergel.

Enhver Jord, der er rugtjenlig, kan Spergelen lykkes paa, allerhelst i leerblandet Sandjord, som lader Vandet synke og ikke har for tør Veliggenhed; selv paa ganske let Sandjord giver den endnn et

taaleligt Udbytte og er en uburderelig Naturens Gave for de fattige Egne, hvor ingen anden Foderplante vil lykkes. En gjodstet Mark tjener den vel bedst, dog giver den i det 2det, 3die og 4de Aar fra Gjodstning endnu forholdsmaessigt Udbytte. I Bexelsbrunget dyrker man den i Brakmarken som Rugens Forgjænger, og i Egne, hvor man har tidlig Sæd høst og langt Efteraar, saaledes at den endnu kan udsaaes i Slutningen af Julii, dyrker man den i den omploiede Sædstub til Efteraarsfoder, hvilket ikke synderlig borttager nogen Kraft for den folgende Vaarsæd, især ifald den benyttes til Afgræsning.

Er Marken i god Cultur, ere 2 Væninger tilstrækkelige; den maa imidlertid have en klar Bearbejdning inden Saaeningen, og gives 1 a 2 Tint forinden. Den bedste Saaetid er i Mai, da den, som saaes i Junii og Juli, er mere usikker formiddels den i disse Maaneder jevnlig indtræffende Torke. Idethoieste 2 Møder Frøe, eller fra 5 til 8 Pd. udfordres pro Morgen. Træffer det ind med tort Veir i Saaetiden eller i dens første Væxtperiode, kommer en stor Deel Frøe ikke op; man kan imidlertid regne paa den i 3 Aar af 4, da det ellers ikke er mig bekjendt at den har andre Fiender at bekæmpe.

Blandt alle mig bekjendte Foderplanter har Spergelens grønne saftige Stængel, i Forhold til dens Vægt og Volumen, den største Næringskraft;

paa den Tid den træder i Blomster har den 80 pr. Et. saftig Fugtighed i sig, som synes feed og olieagtig, og naar en stor Roe behøver 80 Pd. Gronklever, saa er 60 Pd. Spergel tilstrækkelig, og man faaer da tillige en feed sluderig Mælk, og behageligt sødt Smør; heller ikke har Spergelen den opblæsende Egenkab som Kleveren. Staaer den godt og benyttes til Afgræbning, bruges en ubetydelig Glade om Dagen for et Storqvæg, thi den mætter hurtig og giver Kræfter.

Vil man derimod gjøre Spergel til Høe, har jeg erfaret, at det kun er naar den staaer godt, at den har samme Værdi som det sædvanlige Enghøe eller Kleverhøe, hvoraf man kan slutte, at der med Sasterne's Hentorren undviger langt mere Næringsstof end fra andre Foderplanter.

Froets Blomstren og Modning er meget ulige, da Spergelen spirer ulige og løber ulige op; naar de sidst opkomne Planter gaae i Blomster, have de ferste alt modent Froe. Det maa derfor høstes med Hensyn til at den største Part er modent. Det rykkes op og lægges i smaae Læg eller Høbe, som vendes efter nogle Dage og fjores hjem efter fuldkommen Afstørring. Da Froet falder let af, maa man anvende megen Forsigtighed med at rive Høbene sammen og læsse det modne Froe til Hjemtjorsel. Froets Udværkning og Rensning gaaer derimod let fra Haanden.

Spergelen giver sit høieste Udbytte naar den staaer i fulde Blomster, og naar den eengang har

blomstret og er afflaet, voxer den ikke op igjen. Vel kan den undertiden afbenyttes 2 Gange paa frugtbart Jord og i varme fugtige Aargange, men det er ikke den, der eengang er flaaet, der atter giver en Opvæxt, denne skyldes derimod den senere opkomne Spergel, eller de unge Planter, som Leen første Gang ikke har naaet.

Paa let Sandjord, hvor Rodderne staae løse og ikke taale Hugget, maa Spergelen, naar den bruges til Grønsoder, oprykkes.

Jeg kan imidlertid ikke finde at Spergelen paa gode Jorder svarer Negning, da den fordrer en særskilt Jordbehandling, og tillige det Frøe, som ikke første Aar kommer frem, spirer det næste Aar som Ufrud i Sæden.

Oversætteren benytter ligeledes ogsaa denne Leilighed, som et passende Sted, til at meddele hvad v. Glick i Zannig i Næhren siger om Spergelen.

"Skjøndt den røde spanske Klevet af mange Landmænd ansees for den vigtigste Plante ved Foderdyrkingen har dog ogsaa Spergelen i ethvert Clima og enhver Bedrift en meget stor Værd med Hensyn til det lykkelige Udfald af Bedriftens Indtægt i det Hele, især hvor Vexelbrug er indført baade med og uden Græsgang.

Denne ypperlige Plante har hjulpet mig ud af mangen Foderforlegenhed, og som Grøngjødsning ydet mig de vigtigste Tjenester. En Ager paa en

Nedre-Osterrigsk Meze, besaaet med hoitvoksende Spergel, gav mig i gunstige Vegetationsaar ved 2 Gange at udsaaes paa samme Mark, hvergang med 5 Pd. 20 Mezer Frøe a 64 Pd., tilsammen 1280 Pd., hvilke rækkede til at besaae 240 Mezer Græsland a 6 Pd. Udsæd pr. Meze. Hvo, som altsaa har 488 Mezer Land besaaet med Vintersæd, styrter det Halve af denne Mark strax efter Høst, og besaaer den med Spergel; han har i een, høiest 2 Mezer Land stort Fladerum nok til hvert Aar at kunne avle sit Frøe til Spergelgræs. Spergelen lykkes bedst i en ikke aldeles affræftet, dybt smuldret og tilstrækkelig fint pulveriseret Jord. For at avle Frøe saarer jeg den efter gjødskede Kartofler; naar Spergelen her udsaaes i Begyndelsen af April med iblandet Biffer til Beskyttelse mod Frostene, har jeg efter Udsæd høstet d. 5te Junii 16 Mezer Frøe, paa 1 Meze Land, besaaet med 5 Pd. Strax efterat den var høstet blev den bragt over paa en Græsmark og tørret. Alt d. 7de Junii kan den samme Spergelmark, som er meget løs, gaaes over med Skarifikatoren og besaaes igjen med 5 Pd. Frøe, som nedharves let. Frøet maa være gammelt, da den nye kommer saa hurtigen op. Man kan sædvanlig begynde 2den Slaaening efter 9 Uger og høste 14 Mezer Frøe igjen paa samme Sted, hvilket lykkedes mig forrige Aar. Af det først høstede Frøe kan man besaae 2 Mezer Land med 10 Pd. der, hvor der har staaet Byg, hvis Stubbe strax efter

Høsten ere udvorne af Skarifikatoren og brændte, og endnu samme Efteraar vente sig en ikke ubetydelig Hofst. Af 10 Pd. eller $\frac{1}{2}$ Mæse Frøe faaer man herefter i eet Aar en betydelig Mængde for Indkjøbet af 10 eller 20 Pd. Man kan og styrte Bygstubbene, harve dem godt af, besaae dem og give en let Hævning, hvorefter man i Løbet af 5 Uger kan vente sig den herligste Græsgang for Nvæg og Faar indtil ind i Vinteren, da Spergelen, naar den afsgræsses for Blomstringen, bestandig voxer op igjen og staaer grøn under Sneen i Februar. En saadan tæt Græsgang nætter Faarene i kort Tid, og naar den inddeles i ordentlige Kobler, kan man fuldkommen godt ernære en betydelig Mængde Faar Efteraaret igjennem og spare meget Vinterfoder. En Hjord af 400 Stkr. Faar finder paa 100 Mæser Land, som ere afdeelte i 6 Kobler, tilstrækkelig god og sund Næring til sildig ud paa Efteraaret, uden at Faarene behøve anden Næring end noget Halm om Morgenens i fugtigt Veir; enhver af disse Kobler inddeles til 3 Dage, saa at man om 18 til 20 Dage igjen kan begynde forfra. Men for at lægge 100 Mæser Land til Græsning, behøves 10 Mæser Frøe, som godt kan avles paa 1 Mæse Land. Naar nu Productet af 1 Mæse Land kan afgive tilstrækkelig Vinterfoder i 14 Uger for 400 Faar, er der ingen anden Fodervæxt, hvis Benyttelse kan anslaaes saa høit.

Naar Dyrkningen af Spergelgræs indføres i

Bælsbrug, og Spergelen derhos saaes til Græsgang som Efterfødd i Byggets Stubbe, er man ikke alene aldrig i Forlegenhed for Sommerfodring, men man kan ved Hjælp af den Kleverhoavl, som her tillige finder Sted Aaret igjennem, holde dobbelt saamange Faar som ellers. Det er dog ikke den hele Benyttelse af min høitvoxende Spergel, som forrige Aar naaede en Hvide af 27 Tommer, og hvorfor jeg ene og alene kan takke min Skarifikators dybe Gang i Jorden og Overfladens fine Pulverisering.

Spergelen kan nemlig ogsaa om Foraaret saaes paa enhver Sædmark, og ved Sædens Indhøstning er allerede Spergelgræsset saa stærkt, at dets Forening med Straaet udgjør et ligesaagodt Foder som Høe, og efter hjembragt Høst voxer Spergelgræsset igjen saa hurtig frem paa Marken, at man efter 14 Dage har den skønneste Græsgang. Næstefter i Hvede og Havre saar jeg allerhelst Spergelen i det opløbne Byg, blandet med den spanske Rødklever og Hvidklever, isærdeleshed der, hvor Jorden er for sandet for Rødklever alene. Her, hvor Byget altid dyrkes efter stærkt gjødskede Kartofler, voxer Spergelen halv saa høit op som Kornet, og af samme Mark høster jeg da en dobbelt Afgrøde, i det Frøet ikke er vanskeligt at skille fra Byget; Byghalmen, som nu er blandet med Spergel og Klever, sætter jeg ved Siden af godt Høe. Naar Byget er opbundet, voxer Spergel og Klever i kort Tid saa stærk op igjen, at man endnu heraf kan faae enten

et Skaar eller en Grønsodring. En indtræffende Tørke skader nu ikke, selv paa Sandjord, Kleveren, som beskyttes af den fede kjølende Spergel, under hvilken den voxer raft op, der, hvor den uden denne vilde have staaet kummerligen, og kun lovet et slet Udbytte for næste Aar. At Spergelen her ikke saaes saa tykt som ellers, falder af sig selv; 3 Pd. Spergel blandes med 7 Pd. Klever til en Mege Land; Byget vilde ellers quæles; Udsæden skeer af den Aarsag og paa det opløbne Byg.

Spergelens mange og fine Rodder bidrage til Jordens Forbedring, og Markens Reenhed befordres, da den under Spergelens tykke Pelts holdes fugtig og svanger med fulstoffsure Gasarter. Denne Planzes Dyrkning er efter min mangeaarige Erfaring et Middel til at forbedre Kornavl og fremme Dvæg og Faareavl. En Nedre: Østerrigsk Mege Frøe, som er tilstrækkelig til 12 Meger Lands Udsæd, koster her 8 Florentiner C. M.”*)

Luzerne.

Blandt alle Markfrugter og Foderurter kræver Luzerne det udsøgteste Jordsmøn, thi for fuldkommen at lykkes fordrer den ikke alene en muldrig sandblandet Leerjord, som er kraftfuld, reen, varm og skjør,

*) I Nebbiens interessante Grøngjødsnings-System om Midler til at forøge Jordkraften ved Hjælp af Urter og Rodder omtales ogsaa Spergelen som et saadant.

men som tillige vedligeholder Jordarten i 3 a 4 Fods Dybde, med et Underlag, som lader Vandet synke. Har en Mark til Underlag vaad, svær Leer, Gruns eller jernholdig Jord, gaaer Luzernen om et Par Aar ud, om end Marken er nok saa godt cultiveret og gjødsket. Iøvrigt kræver den tillige at gjødskes stærkt og ofte.

Jordetmeste er dens Dyrkning kun passende paa Udmarker, der ikke ere under eens Drift med de øvrige, eller paa Kobbemarken, hvor der holdes en 7 til 8 Aars Begrænsning i Omlobet, thi fra Udsædstiden at regne begynder Luzernen først at betale sig med det 3die Aar. Dersom man giver den en Overgjødsning hvert andet Aar, skifteviis af kort Qvæggjødsning og Aske eller Gips, saa giver den og et fuldkomment Udbytte i 10 og flere Aar, undtagen der, hvor den skal bære Frøe, hvortil vælges et Stykke, der næste Aar skal bære anden Sæd.

Har man nu en Mark, som ovenmeldt, kan Luzernen behandles som Kleveren og udsæes i Byg eller Baarhvede, 8 a 10 Pd. eller 2 Meger pro Morgen. Er Frøet ikke ganske at stole paa, da et Par Hund mere, eftersom det skader Opvæksten mere at den er for tyndt saaet end for tykt; at saae den i Rader er for kostbart. Jeg troer at turde gjøre den Slutning, at den ved omhyggelig Dyrkning svarer Regning 6 Aar af 7, skjøndt vaadkolde Somre have større Indflydelse paa den end paa Kleveren, og gjør den kort og langsom til at vegetere; det er liges

ledes en Hovedregel ved Luzerne-Dyrkning, at slaae den førend Blomstringen. Fordelene ved dens Dyrkning ere:

a) At den kan benyttes om Foraaret næsten 3 Uger tidligere end Klover.

b) I tørre Aargange lider den ikke saameget som Kloveren, og afgiver et sikkrere Grønfoder.

c) Den har en Barighed af 10 til 12 Aar. Men disse Fordele formindskes dog betydelig ved de høiere Dyrknings- og Omkostninger som den dybere Cultur, især den stærkere Gjødsling, forarsage; thi det maa bemærkes, at ogsaa den sædvanlige røde Klover ligeledes giver et høiere Produkt end sædvanlig, dersom vi anviste den Luzernens Plads m. v.

Esparsette.

For at Esparsetten skal lykkes behøver den en leeragtig, kalkblandet Jord med Kalksteen til Underlag, og lykkes da, selv naar den kun har en svag og tynd Muld i Overfladen. Indeholder Jorden megen Kalk, da trives den og hvor Underlaget består af andre Steenarter, kun ikke har Sandsteen. Er Jorden blandet med smaae Kalkstene, kommer Esparsetten godt frem, selv paa høie Bjerge. Naar den bestandig slaaes ung, førend Blomstringen, har den en Barighed af 18 til 20 Aar. Den passer bedst for Udmarker, som saaledes kunne benyttes i flere Aar, men fortrinlig for saadanne Marker eller

Høider, som kun kunne cultiværes med stor Bekostning og Møie.

En muldrig eller stærkt gjødsket Jord er ikke uomsjængelig fornøden for Esparsetten som for Luzernen; har den kun et Jordsmon, som egner sig for den, lykkes den og efter tynd Gjødsning. Jordets meste er et rigeligt Udbytte af den i de 4 første Aar afhængig af Jordkraften; sidenhen naar Rødderne skyde i Dybden, synes dette mindre at være Tilfældet, og gjentagne Overgjødsninger have ikke vist sig af synderlig Virkning.

Den saaes samtidig med Vaarsæden og paa denne, og da den taaler at bedækkes af Jord, harves der ikke synderlig foran dens Udzaamning. 2 til 2½ Scheffel Frøe i Alverne bruges pro Morgen.

Uagtet denne Foderplante ikke giver noget stort Udbytte, er den dog een af de sikreste, som er mindst Uheld underkastet. Alt er afhængigt af de første Aar, thi har den først skjult Jordens Overflade, ere Rødderne og saa dybt i Jorden, at hverken Frost eller Tørke saalet kan ødelægge dem, skjøndt de vel for endeel kunne være underkastede Folger af meer eller mindre gunstige Aargange. Alligevel er dette ikke af større Betydning, end at man jo med nogenlunde Sikkerhed kan beregne 9 gode Aar af 10.

Græsarter.

De bedste Græsmarker ere de, som i Forhold til deres Udstrækning afgive den rigeligste og meest var-

rige Afbenyttelse, hvilket kun finder Sted naar Marken saa tæt som mueligt er begroet med Græs og Urter, som have den Egenfkab, at de hurtig voxer op efter Afgræsningen og ere fleeraarige; fremdeles maae de afgive en sund og kraftig Næring, ikke blæse op, eller have Rodvær, som Dvæker o. fl., der afkræfte og overløbe Marken. Gode Græsarter ædes ikke alene unge af Dvæget, men og medens de blomstre; forsmaaer Dvæget dem paa denne Tid, f. Ex. det engelske Raigræs o. fl., ere de ikke at henregne til de gode Urter, om de endog fortæres før Blomsstringen. Blandt de bedre Urter skatter jeg især fortrinligen:

a) Det eenaarige Rapsgræs (*poa annua*).

b) Den spidse, smalle, høie og bladrige Veibred (*plantago lanceolata*).

c) Det glatte Eng-Rapsgræs (*poa pratensis*).

d) Hvidklover (*trifolium repens*).

Disse Urter fordrage godt at blandes sammen, og give paa cultiverede og velgjødte Marker den høieste Fordeel.

2 Pd. af første,

$\frac{1}{2}$ Pd. af andet,

1 Pd. af tredje og

2 Pd. af sidste Slags afgive en tilstrækkelig tyk Dypvært pro Morgen. De blandes omhyggelig og fordeles jævnt blandt den Sæd, hvormed Marken skal ndlægges; er det Baarsæd, da med de 2 sidste Farvetint, men er det Rug, da udsæes a, b og c

allerede om Efteraaret med Rugen, med hvilken de komme op og taale Frostene, hvorimod Hvidkleveren, som ikke taaler denne, først udsaaes naar Frostene ophører om Foraaret.

En saadan Græsmark giver allerede det første Aar fuldkommen Fordeel og kan under en Afbenyttelse i 5 Maaneder anslaaes til 1000 Pd. Høværдие.

De førstnævnte 2de Planter ere vel kun eetaaelige, men de forynge sig ved Selvsaaening og afgive flereaarig Barighed. *Poa annua* staaer øverst iblandt dem alle 4; dens Fortrin ere:

- 1) Den lykkes paa enhver Jordart, som er i god Cultur, og kun besidder nogen Kraft.
- 2) Den grønnes tidlig om Foraaret, naar Frostene ophører, og kan strax bruges lige til sildigste Efteraar, da Frostene ikke skader den paa den Tid.
- 3) Den har en hurtig Væxt, som selv Afgræsningen synes at fremme, da den, efterat være fredet i nogle faa Dage, atter kan benyttes.
- 4) Den forynger sig uafsladelig, blomstrer, afblomstrer og bærer Frø til enhver Tid, og i frugtbar Jord forplanter den sig selv under Foden af det græssende Dvæg, blomstrer og kaster sit Frø, uagtet den ved Afgræsning holdes fort.
- 5) Kraftfulde Agre, som, efter eengang at have baaret denne Plante, igjen optages til Cød i nogle Aar, og atter udlægges, afgive en god